

Kmečki glas

Antonija Holcman, Dušan Terčič, Janez Salobir,
Olga Zorman Rojs, Stane Kavčič

Perutnina

reja kokoši, pur, gosi, rac, prepelic

VSEBINA

UVOD	10
ZNAČAJSKJE LASTNOSTI KOKOŠI, PUR, GOSI, RAC IN PREPELIC (dr. Dušan Terčič)	13
2.1 Kokoši	13
2.2 Pure.....	14
2.3 Gosi	15
2.4 Race	16
2.5 Prepelice	17
IZBIRA PASME OZIROMA KRIŽANCA	19
3.1 Pasma kokoši in križanci (dr. Antonija Holcman)	19
3.1.1 Pasma kokoši in križanke za prirejo jajc	19
3.1.2 Pasma kokoši in križanci za prirejo mesa	24
3.2 Pasma pur (dr. Dušan Terčič).....	26
3.2.1 Križanci za prirejo purjega mesa.....	27
3.3 Pasma gosi (dr. Dušan Terčič)	27
3.4 Pasma rac (dr. Dušan Terčič)	29
3.4.1 Križanci za prirejo mesa	33
3.5 Pasma prepelic (dr. Dušan Terčič)	33
HLEVI IN OPREMA	35
4.1 Hlevi za kokoši (dr. Antonija Holcman)	35
4.1.1 Zračenje	35
4.1.2 Vzdrževanje ustrezne temperature in vlage	36
4.2 Hlevi za pure (dr. Dušan Terčič).....	38
4.2.1 Hlevi za odrasle pure.....	38
4.3 Hlevi za gosi in race (dr. Dušan Terčič).....	39
4.3.1 Hlev za mlade gosi in race	39
4.3.2 Hlev za odrasle gosi in race	39
4.4 Hlevi za prepelice (dr. Dušan Terčič)	42
4.4.1 Voljere	42
4.4.2 Talni sistem reje	43
4.4.3 Reja v kletkah	44

4.5	Oprema hleva za kokoši (<i>dr. Antonija Holcman</i>).....	44
4.5.1	Krmilniki	44
4.5.2	Napajalniki za kokoši.....	45
4.5.3	Gredi za kokoši	45
4.5.4	Gnezda za kokoši	45
4.6	Oprema hleva za pure (<i>dr. Dušan Terčič</i>).....	48
4.6.1	Grede in prašne kopeli	48
4.6.2	Gnezda	48
4.6.3	Krmilniki	48
4.6.4	Napajalniki.....	49
4.7	Oprema hleva za gosi in race (<i>dr. Dušan Terčič</i>)	50
4.7.1	Grelna telesa (umetne koklje).....	50
4.7.2	Grede	50
4.7.3	Gnezda	51
4.7.4	Krmilniki	51
4.7.5	Napajalniki.....	52
4.8	Gnoj in skladišče gnoja (<i>dr. Antonija Holcman</i>).....	52

VALJENJE.....55

5.1	Valjenje kokošjih jajc (<i>dr. Antonija Holcman</i>).....	55
5.1.1	Kakovost valilnega jajca	55
5.1.2	Postopki z valilnimi jajci od znesenja do vlaganja v predvalilnik.....	56
5.1.3	Pogoji v valilniku.....	57
5.1.4	Verjetni vzroki za nepravilnosti pri valjenju in piščancih	58
5.1.5	Ločevanje dan starih piščancev po spolu	60
5.1.6	Skrajševanje kjunov in cepljenja.....	61
5.2	Valjenje gosjih in račjih jajc (<i>dr. Dušan Terčič</i>).....	61
5.2.1	Naravno valjenje.....	61
5.2.2	Valjenje v valilniku	66
5.2.3	Določanje spola (seksiranje) vodne perutnine	68
5.3	Valjenje purjih in prepeličjih jajc (<i>dr. Dušan Terčič</i>).....	70
5.3.1	Določanje spola (seksiranje) pur.....	70
5.2.3	Določanje spola (seksiranje) japonskih prepelic.....	71

VZREJA PERUTNINE.....73

6.1	Vzreja piščancev (<i>dr. Antonija Holcman</i>).....	73
6.1.1	Priprava vzrejališča.....	74
6.1.2	Vselitev in oskrba piščancev.....	75
6.2	Vzreja jarkic za nesnost (<i>dr. Antonija Holcman</i>)	79
6.2.1	Nakup jarkic.....	79

6.2.2	Spremljanje rasti	80
6.2.3	Osvetljevanje	80
6.3	Vzreja pur (<i>dr. Dušan Terčič</i>)	83
6.3.1	Temperature med vzrejo pur	84
6.3.2	Potrebe pur po prostoru	84
6.4	Vzreja gosi in rac (<i>dr. Dušan Terčič</i>)	86
6.4.1	Vzreja gosi in rac z materjo	88
6.4.2	Operjanje in plavanje	89
6.4.3	Potrebe gosi in rac po prostoru	90
6.5	Vzreja prepelic (<i>dr. Dušan Terčič</i>)	90
6.5.1	Potrebe prepelic po prostoru	91

REJA NESNIC IN PLEMENSKE PERUTNINE.....93

7.1	Reja kokoši nesnic (<i>dr. Antonija Holcman</i>)	93
7.1.1	Reja v kletkah ali baterijska reja	94
7.1.2	Talna reja	95
7.1.3	Pašna reja	95
7.1.4	Ekološka reja	97
7.1.5	Ureditev izpusta v pašni in ekološki reji	98
7.1.6	Prireja jajc	101
7.1.7	Težave pri reji kokoši nesnic	106
7.1.8	Odbira kokoši po zunanjem videzu	109
7.1.9	Kločenje kokoši	110
7.1.10	Skubenje	111
7.1.11	Zamenjava jate	112
7.2	Reja plemenskih pur (<i>dr. Dušan Terčič</i>)	113
7.2.1	Prireja purjih valilnih jajc	113
7.2.2	Osvetljevanje plemenskih pur	115
7.3	Reja plemenskih gosi in rac (<i>dr. Dušan Terčič</i>)	116
7.3.1	Prireja gosjih valilnih jajc	117
7.3.2	Osvetljevanje plemenskih gosi	118
7.3.3	Prireja račjih valilnih jajc	119
7.3.4	Osvetljevanje plemenskih rac	120
7.3.5	Skubenje	120
7.4	Reja plemenskih prepelic (<i>dr. Dušan Terčič</i>)	121
7.4.1	Osvetljevanje plemenskih prepelic	122
7.5	Rokovanje s kokošmi, purami, gosmi, racami in prepelicami	123
7.5.1	Rokovanje s kokošmi (<i>dr. Antonija Holcman</i>)	123
7.5.2	Rokovanje s purami (<i>dr. Dušan Terčič</i>)	124
7.5.3	Rokovanje z gosmi in racami (<i>dr. Dušan Terčič</i>)	124

7.5.4	Rokovanje s prepelicami (<i>dr. Dušan Terčič</i>)	125

KAKOVOST JEDILNIH JAJC (*dr. Antonija Holcman*) 127

8.1	Fizikalne lastnosti jajc	128
8.1.1	Oblika jajca in velikost (masa) jajc	128
8.1.2	Kakovost lupine	129
8.1.3	Kakovost jajčne vsebine	130
8.2	Svežost jajc, okužbe in težave s kakovostjo	133
8.3.	Razvrščanje jajc	135
8.3.1	Kakovostne kategorije	135
8.3.2	Težnostni razredi	136
8.4	Shranjevanje (skladiščenje) jajc	137
8.5	Prehranska kakovost jajc	138

PITANJE PERUTNINE IN KAKOVOST PERUTNINSKEGA MESA..... 141

9.1	Pitanje piščancev (<i>dr. Antonija Holcman</i>)	141
9.1.1	Intenzivno pitanje piščancev	141
9.1.2	Alternativna reja pitovnih piščancev	142
9.1.3	Osnovne značilnosti rasti pitovnih piščancev	144
9.1.4	Pitanje kopunov	145
9.1.5	Kakovost piščančjega in kopunjega mesa	147
9.2	Pitanje pur (<i>dr. Dušan Terčič</i>)	147
9.2.1	Pitanje pur v hlevski reji	148
9.2.2	Pitanje pur v prosti (pašni) reji	149
9.2.3	Purje meso	150
9.3	Pitanje gosi (<i>dr. Dušan Terčič</i>)	150
9.3.1	Gosje meso	151
9.4	Pitanje rac (<i>dr. Dušan Terčič</i>)	152
9.4.1	Račje meso	152
9.5	Pitanje prepelic (<i>dr. Dušan Terčič</i>)	153
9.5.1	Prepeličje meso	154

PREHRANA KOKOŠI IN DRUGIH VRST PERUTNINE

(*dr. Janez Salobir*) 157

10.1	Hranila in njihov pomen v telesu	157
10.1.1	Snovi, pomembne za razvoj telesa	157
10.2	Prebavila in prebava	159
10.3	Zauživanje krme	163
10.4	Zauživanje vode in potrebe po vodi	164
10.5	Prehranske potrebe kokoši	164

10.6	Krmila in krmne mešanice v prehrani kokoši	166
10.6.1	Krmne mešanice v prehrani kokoši	167
10.6.2	Krmila v prehrani kokoši	170
10.7	Računanje krmnih mešanic in obrokov	177
10.8	Mletje krme – krmljenje s celim zrnjem	179
10.9	Načini in tehnike krmljenja	180
10.9.1	Tehnika krmljenja in higiena krmilnikov	182
10.10	Krmljenje posameznih kategorij kokoši	182
10.10.1	Prehrana med vzrejo jarkic	183
10.10.2	Prehrana nesnic	184
10.10.3	Prehrana pitovnih piščancev	188
10.11	Krmljenje drugih vrst domače perutnine	190
10.11.1	Prehrana pur	190
10.11.2	Prehrana rac	191
10.11.3	Prehrana gosi	193
10.11.4	Prehrana prepelic	194
BOLEZNI PERUTNINE (dr. Olga Zorman Rojs)		197
11.1	Ukrepi za preprečevanje bolezni	197
11.1.1	Čiščenje objektov	198
11.1.2	Preventivna cepljenja	200
11.1.3	Prepoznavanje bolezni	201
11.2	Virusne bolezni	202
11.2.1	Atipična kokošja kuga	202
11.2.2	Aviarna influenza, ptičja gripa, kokošja kuga	203
11.2.3	Kužni bronhitis	205
11.2.4	Gumborska bolezen	206
11.2.5	Aviarna anemija	207
11.2.6	Marekova bolezen	207
11.2.7	Epidemični tremor	209
11.2.8	Osepnice	209
11.2.9	Infekciозni laringotraheitis	210
11.2.10	Okužbe z reovirusi	210
11.2.11	Sindrom padca nesnosti	211
11.2.12	Bronhitis prepelic	211
11.2.13	Hemoragični enteritis puranov	212
11.2.14	Virusni hepatitis rac	212
11.2.15	Virusni enteritis rac ali račja kuga	212
11.2.16	Parvoviroza gosi (derzsy's disease)	213
11.3	Bakterijska obolenja	214

11.3.1	Salmoneloze – paratifusne okužbe.....	214
11.3.2	Kokošji tif in bela griža piščancev	216
11.3.3	Tuberkuloza	217
11.3.4	Mikoplazmoze	218
11.3.5	Kolibaciloza	218
11.3.6	Okužbe s klostridiji.....	220
11.3.7	Kokošja korica	221
11.3.8	Purja korica.....	222
11.3.9	Okužbe z <i>Ornithobacterium rhinotracheale</i>	222
11.3.10	Pastereloza	223
11.3.11	Rdečica	224
11.3.12	Stafilokokne okužbe.....	225
11.3.13	Okužbe z <i>Riemerella anatipestifer</i>	226
11.4	Bolezni, ki jih povzročajo glive.....	226
11.4.1	Aspergiloza	226
11.4.2	Kandidiaza	227
11.4.3	Favus	227
11.5	Zunanji zajedavci	227
11.5.1	Uši	228
11.5.2	Pršičavost	228
11.5.3	Garjavost	229
11.6	Notranji zajedavci	229
11.6.1	Kokcidioza.....	229
11.6.2	Histomonozna – črnoglavost puranov.....	231
11.6.3	Askaridoza	232
11.6.4	Kapilarioza.....	232
11.6.5	Singamoza.....	232
11.6.6	Trakuljavost	233
11.7	Druga pogostejša obolenja.....	233
11.7.1	Mikotoksikoze	233
11.7.2	Srčna kap, sindrom odpovedi srca	233
11.7.3	Rahitis	234
11.7.4	Akutna hipokalcemija.....	235
11.7.5	Izpad in ruptura kloake	235
11.7.6	Osteoporoza in poškodba grodnice	235
11.7.7	Kanibalizem.....	236
11.7.8	Bolezni, povzročene zaradi slabe kakovosti zraka v objektu.....	236
11.7.9	Vročinski stres.....	236
11.7.10	Ascites	237

EKONOMSKI VIDIKI REJE PERUTNINE V

MANJŠIH REJAH (<i>dr. Stane Kavčič</i>)	239
12.1 Stalni stroški in prilagajanje dejanskim razmeram	240
12.1.1 Količina proizvodov na posamezno žival	240
12.1.2 Obtežba travnih površin ali gostota naselitve v hlevu.....	241
12.1.3 Stroški nakupa jate.....	241
12.1.4 Stranski proizvodi	242
12.1.5 Stroški krme.....	242
12.1.6 Drugi spremenljivi stroški.....	242
12.2 Sonaravna reja perutnine z ekonomskim motivom.....	242
12.2.1 Priprava enostavne kalkulacije pokritja	243
12.2.2 Prihodki	244
12.2.3 Spremenljivi stroški prireje.....	244
12.2.4 Izračun pokritja prireje.....	245
12.3 Tržni pristop	246
12.4 Tudi perutnina omogoča pestrost izbire na kmetiji.....	248
LITERATURA	249

2 ZNAČAJSKJE LASTNOSTI KOKOŠI, PUR, GOSI, RAC IN PREPELIC

Vsakdo, ki je bil dlje časa v stiku s posameznimi vrstami perutnine oziroma posameznimi živalmi znotraj določene vrste, se bo verjetno strinjal z ugotovitvijo, da med njimi, podobno kot med ljudmi, obstajajo značajske razlike. To pomeni, da obstajajo fiziološke razlike in razlike v obnašanju, ki se v času ter v različnih kontekstih in situacijah ohranjajo. Poznavanje značajskih lastnosti živali je za rejca pomembno iz več razlogov, predvsem pa zato, ker mu omogoča identificirati živali, ki se lahko uspešno zoperstavljajo okoljskemu in/ali socialnemu stresu, kar lahko vpliva na dobrobit in proizvodnost živali.

2.1 Kokoši

Vodilni svetovni znanstveniki, ki proučujejo obnašanje živali, vedo povedati, da so kokoši radovedne, socialne živali, katerih kognitivne sposobnosti, ki vključujejo učenje, spomin, sklepanje, reševanje problemov, sprejemanje odločitev, ne zaostajajo za kognitivnimi sposobnostmi mačk, psov ali celo nekaterih primatov. Dopršijo lahko kompleksne miselne naloge, učijo se z opazovanjem drugih, kažejo samokontrolo v smislu, da se odpovejo takojšnji zadovoljitvi neke potrebe v zameno za doseganje poznejše koristi. Doumejo povezave vzrok-posledica in razumejo, da objekti še vedno obstajajo, čeprav smo jih umaknili z njihovega vidnega polja. Medsebojno komunicirajo z vsaj 24 različnimi glasovi ter več vizualnimi razkazovanji. Kokoši so socialne živali z izraženo potrebo po

združevanju v skupine. Zelo rade preživljajo dneve skupaj, ko brskajo za krmo, si čistijo perje in izvajajo prašne kopeli, počivajo na gredeh ali ležijo na soncu. V skupini si ustvarijo hierarhijo, v kateri so petelini uvrščeni nad kokošmi. Pri jarkicah se socialna hierarhija vzpostavi pri starosti 10 do 12 tednov, pri petelinčkih pa med 12. in 16. tednom. Položaj v hierarhiji se vzpostavlja z boji. Zmagovalci kažejo svojo premoč z grožnjo in kljuvanjem, poraženci pa svojo podrejenost z umikom in ponižno držo. Na socialno hierarhijo oziroma tako imenovani kljuvalni red vpliva vrsta dejavnikov, med katerimi velja izpostaviti psihične lastnosti živali (agresivnost), zdravje, utrujenost, starost, izkušnje, mesto srečanja, prisotnost zaupanja vrednih sovrstnikov in sam videz živali (večji greben, velikost telesa, bujnejša operjenost).

Medsebojno prepoznavanje kokoši poteka vizualno, po lastnostih glave. Vsaka kokoš pozna svoj položaj na socialni lestvici in lahko si zapomni obraze ter socialni rang za več kot 100 sovrstnic v jati. Pri divji kokoši je osnova socialna enota petelin in 4–6 kokoši, jarkic in podrejenih petelinov. V takih skupinah agresij praktično ni. Z naraščanjem velikosti jate se stopnja agresivnosti povečuje. Na povečano agresivnost vplivajo tudi večja gostota naselitve, mrežasta tla v primerjavi z nastilom in odsotnost petelinov. Ti imajo pozitiven vpliv na obnašanje kokoši v smislu, da pripomorejo k umirjanju sporov med kokošmi.

Prevladuje mnenje, da pri živalih ne moremo govoriti o osebnostnih lastnostih, vendar ljudje, ki preživijo veliko časa s kokošmi in jih znajo tudi opazovati, trdijo, da imajo te različne osebnostne lastnosti in lahko izkusijo niz kompleksnih emocij vključno s strahom, pričakovanjem, zaskrbljenostjo in celo empatijo.

Osebnostne lastnosti določene kokoši se pogosto navezujejo na njen položaj v hierarhiji ključnega reda. Nekatere so družabne in pogumne, spet druge so bolj plašne in oprezne. Nekatere uživajo v človeški družbi, druge so bolj nedostopne, boječe in celo agresivne.

Temperament kokoši je v marsičem odvisen od pasme, ki ji pripada. Nekatere pasme, na primer grahasta plimutka, so znane po blagem temperamentu, medtem ko so druge, še zlasti sredozemske pasme lahkega tipa, kot sta ankona in leghorn, glasne in plašne. Tudi kokoši znajo biti

edinstvene, ljubeče in zveste kot druge družne živali!

2.2 Pure

Pure imajo veliko čudovitih atributov pa tudi lastnosti, s katerimi se marsikateri rejec ne more sprijazniti. Prvih nekaj dni po izvalitvi imajo purančki in purice oči večino časa zaprte in na prvi pogled delujejo kot omamljeni. Nemalokrat si v začetnih tednih življenja, običajno sicer brez hujših posledic, drug drugemu kljuvajo oči ter prste na nogah. Na splošno so v prvih štirih tednih življenja precej nebogljeni in posvetiti jim moramo veliko pozornosti, da uspešno prebrodijo to obdobje brez večjih poginov. Zaradi slabega vida in živčnosti takoj po izvalitvi težko najdejo krmo in vodo.

Za mlade pure je izjemno pomemben glas rejca. Takoj ko nas zaslišijo, hitijo v pozdrav, se nam pri tem motajo pod nogami in nas ovirajo pri vsakodnevnih opravilih v jati. Zelo so zaupljive do ljudi in kmalu postanejo naša senca, ki nam

Tudi kokoši znajo biti ljubeče in zveste

povsod sledi. Po treh tednih starosti pa se večina puric in purančkov umiri. Okrog osmega tedna starosti začnejo med samci potekati prvi blažji boji tako, da drug drugega grabijo za glavo ali vrat. V teh bojih običajno ne prihaja do poškodb, kar pa ne velja za boje med odraslimi samci, ki jih moramo na vsak način preprečiti. Okrog 16. tedna starosti se začnejo zanimati za svetlikajoče se predmete (npr. nakit, zakovice na hlačah, itn.). Z udarci kljuna v te predmete nas ne bodo poškodovali, lahko pa je to obnašanje nevarno za otroke, ki v višino merijo približno toliko kot pure in so torej njihove oči v višini, ki jo pure dosežejo s kljunom.

Zgodí se, čeprav bolj poredko, da odrasli purani napadejo ljudi, še zlasti če jih ti brcajo, preganjajo ali kako drugače slabo ravnaajo z njimi. Nekateri purani znajo biti zelo hrabri in se lotijo drugih živali njihove velikosti kot tudi psov, koz, ovac in celo konjev. Purani so veliko aktivnejši od pur in samo oni se oglašajo z visokim, tre-

sočim glasom, ki mu pravimo kavdranje. Za samice je značilen nizek, tleskajoč glas. Podobno kot fazani tudi divje pure raje tečejo kot letijo. Poletijo le v skrajni sili, ko jih kaj preseneti ali prestraši. Nekatero udomačeno pasmo pur sicer lahko letijo, vendar le na krajše razdalje. Po temperamentu so pure dokaj živčne in jih hitro zajame panika. Zaradi tega se je treba med živalmi gibati mirno, brez ustvarjanja nepotrebnega hrupa.

2.3 Gosi

Gosi so ena najbolj neodvisnih vrst rejne perutnine. Njihova neodvisnost pride najbolj do izraza, ko so del večje jate drugih vrst perutnine. Če bi radi hišnega ljubljénčka, skratka žival, ki bi jo razvajali in nosili v naročju, potem gos vsekakor ni dobra izbira. Gosi imajo rade ljudi, vendar to pokažejo drugače kot preostala perutnina. Do tujcev so zelo sumničave, hkrati pa zelo družabne do tistih, ki so si pridobili nji-

Pure, kokoš in pegatka na dvorišču